

Magdalena Godowska
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

Region uczący się – uwarunkowania i determinanty rozwoju na przykładzie województwa małopolskiego

Celem niniejszego artykułu jest przeanalizowanie sytuacji województwa małopolskiego w świetle koncepcji: regionu uczącego się i kapitału przedsiębiorczości. Są to komplementarne wobec siebie ujęcia teoretyczne, wskazujące na zasadnicze znaczenie regionów w gospodarce opartej na wiedzy. Regiony, mimo postępującej globalizacji, stają się kluczowymi jednostkami terytorialnymi, gwarantującymi funkcjonowanie infrastruktury wspierającej kreowanie i rozprzestrzenianie się wiedzy i idei poprzez zachęty do tworzenia nowych firm. Na podstawie przywołanych koncepcji teoretycznych i sformułowanej w oparciu o nie definicji regionu uczącego się podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie o to, czy i w jakim stopniu województwo małopolskie spełnia warunki regionu uczącego się, ukierunkowanego na wzmocnienie kapitału przedsiębiorczości. W związku z koncentracją infrastruktury wspierającej wiedzę i innowacje w granicach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego postawione zostanie pytanie, czy w badanym województwie nie jest bardziej zasadne stosowanie określenia miasta uczącego się w odniesieniu do stolicy regionu.

W pierwszej części artykułu zaprezentowane zostaną koncepcje regionu uczącego się oraz kapitału przedsiębiorczości. W drugiej części dokonana zostanie analiza danych dla województwa małopolskiego jako regionu uczącego się, z wykorzystaniem wybranych wskaźników (potencjał akademicki, potencjał rozwoju branży outsourcingowej oraz system instytucji otoczenia biznesu). Na koniec przedstawiona zostanie analiza kapitału przedsiębiorczości w województwie małopolskim na podstawie dostępnych danych statystycznych.

Koncepcja regionu uczącego się

Przełom wieków XX i XXI oznaczał przejście w kierunku kapitalizmu opartego na wiedzy, w którym źródłem produktywności i wzrostu ekonomicznego jest ludzki umysł – inteligencja, kreatywność i umiejętność uczenia się. R. Florida nazywa tę zmianę epokową, jako że po raz pierwszy od czasu przejścia od feudalizmu do kapitalizmu źródłem wartości dodanej jest nie praca fizyczna, lecz właśnie wartość intelektualna (Florida 1995).

W kapitalizmie opartym na wiedzy uczące się regiony odgrywają rolę kluczową jako magazyny wiedzy i kreatywności, tworząc infrastrukturę niezbędną dla przepływu wiedzy i innowacji, powstawania przedsiębiorstw i budowania współpracy między firmami i instytucjami.

Transformacja w kierunku kapitalizmu opartego na wiedzy czyni regiony kluczowymi ekonomicznymi jednostkami, bo to właśnie na poziomie regionalnym funkcjonuje infrastruktura, z której mogą korzystać indywidualne firmy (Florida 1995).

Cytowany przez R. Floridę K. Ohmae twierdzi nawet, że regiony, czy też państwa-regiony (ang. *region-states*), zastąpią i wyprą państwo narodowe jako dysfunkcjonalną formę organizacji ludzkiej aktywności. Regiony, dysponując kombinacją czynników umożliwiających pomyslnie uczestnictwo w globalnej gospodarce, stanowią naturalne strefy działalności ekonomicznej w zglobalizowanym świecie. Państwa-regiony klucz do swojego sukcesu kryją w silnym powiązaniu z globalną ekonomią przez handel, eksport i inwestycje zagraniczne. Mieszka w nich zwykle 5–20 mln osób, są zatem na tyle małe, że ich mieszkańców łączy wspólne interesy ekonomiczne, ale równocześnie wystarczająco duże, by posiadać infrastrukturę umożliwiającą aktywne uczestnictwo w globalnej gospodarce (jak np. międzynarodowe lotnisko) (Ohmae 1993).

R. Florida stawia tezę, że globalizacja idzie w parze z regionalizacją – regiony w globalnej gospodarce mają za zadanie zagwarantować możliwości rozwoju organizacjom opartym na wiedzy, a więc tworzyć infrastrukturę umożliwiającą przepływ wiedzy i kreatywność. Następstwem globalizacji i integracji krajowych oraz regionalnych systemów ekonomicznych w globalną sieć powiązań jest więc paradoksalnie zwiększenie znaczenia lokalnego środowiska. Regiony stają się centrami kumulacji i tworzenia wiedzy oraz innowacji (Wolfe 2002). Dzięki temu regiony uczące się stają się kluczowymi elementami rozwoju społeczno-ekonomicznego w systemie kapitalizmu opartego na wiedzy.

Regiony w gospodarce opartej na wiedzy budują swoją przewagę komparatywną poprzez umiejętność kreowania nowej wiedzy i wspierania jej przepływu oraz zdolność do ustawicznego uczenia się. Ten nowy typ jednostki terytorialnej, powstały właśnie w odpowiedzi na potrzeby „kapitalizmu wiedzy”, określić można jako region uczący się czy też region wiedzy (Florida 1995).

Region uczący się opiera się na takich elementach, jak:

- infrastruktura produkcyjna – oparta na systemach outsourcingu i tworzenia sieci poddostawców,
- infrastruktura rynku pracy – oparta na pracownikach wiedzy, zdolnych do ciągłego doskonalenia się i ustawicznego uczenia,
- infrastruktura komunikacyjna – umożliwiająca przepływy ludzi, informacji, dóbr i usług na globalną skalę,
- infrastruktura rynku finansowego – umożliwiająca sprawny przepływ kredytu i kapitału do firm tak, by pobudzać innowacje i kreowanie nowej wiedzy,
- polityka przemysłowa – zespół reguł formalnych i standardów oraz nieformalnych relacji między firmami a partnerami instytucjonalnymi, oparty na elastyczności i sieciowości, decentralizacji w podejmowaniu decyzji, w który włączeni są partnerzy społeczni i biznesowi (Florida 1995).

Region uczący się można zatem zdefiniować jako jednostkę terytorialną niezbędną dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez zagwarantowanie infrastruktury produkcyjnej opartej na powiązanej ze sobą sieci dostawców i nabywców, rynku pracy zapewniającego podaż kreatywnych pracowników wiedzy zdolnych do ustawicznego uczenia się, infrastruktury komunikacyjnej i transportowej umożliwiającej ciągłą wymianę wiedzy i informacji oraz rynku finansowego i polityki przemysłowej dostosowanej do potrzeb organizacji opartej na wiedzy (Florida 1995).

Kapitał przedsiębiorczości – definicja i zakres pojęcia

Prezentowane przez Floridę przekonanie o kluczowej roli regionów w gospodarce opartej na wiedzy znajduje swoje potwierdzenie także w koncepcji kapitału przedsiębiorczości D.B. Audretscha i M. Keilbacha z Max Planck Institute for Economics. Autorzy ci wskazują, że dysproporcje regionalne w zakresie wzrostu gospodarczego wynikają ze zróżnicowanego poziomu kapitału przedsiębiorczości, rozumianego jako specyficzna odmiana kapitału społecznego oznaczająca zdolność społeczeństwa do generowania zachowań przedsiębiorczych. Na kapitał ten składają się nie tylko indywidualne zdolności i gotowość do podejmowania ryzyka przez pojedynczego aktora ekonomicznego. Konieczne jest także odpowiednie środowisko, oparte na społecznej akceptacji dla zachowań przedsiębiorczych oraz istnieniu instytucji wspierających biznes, także w zakresie finansowania (Audretsch, Keilbach 2007a).

Kapitał przedsiębiorczości to zatem zdolność regionu do generowania zachowań przedsiębiorczych oraz zachęt do tworzenia nowych firm. Podkreślając fakt, że przedsiębiorczość w znacznej mierze uwarunkowana jest kulturowo i historycznie, autorzy koncepcji wskazują na to, że kapitał przedsiębiorczości jest charakterystyczny dla danego regionu. Wskazują zatem na lokalny (regionalny) aspekt tego zjawiska, co potwierdza istotną rolę regionu w tworzeniu podstaw dla rozwoju przedsiębiorczości (Audretsch, Keilbach 2007a).

W jednym z nielicznych jak dotąd studiów przypadku dowodzących związku pomiędzy osiągnięciami ekonomicznymi regionów a kapitałem przedsiębiorczości, A.L. Saxenian wskazuje, że sukces ekonomiczny Doliny Krzemowej można połączyć właśnie z wysokim poziomem kapitału przedsiębiorczości. Na kapitał przedsiębiorczości składa się cały system regionalnych instytucji, wśród których wymienić można: uczelnie wyższe, związki zawodowe, organizacje pracodawców, sieci agencji konsultingowych, badań rynku, PR, instytucji finansowych – słowem, wszystkich tych instytucji, które dostarczają usług i wsparcia technologicznego, organizacyjnego i finansowego, nieosiągalnych bez nich dla pojedynczej firmy. Dzięki obecności w tych sieciach powiązań biznesowych i forach regionalnych przedsiębiorstwa mogą uczestniczyć w wymianie informacji, budowaniu sieci kontaktów biznesowych, mają dostęp do oferty usług finansowych, wsparcia organizacyjnego, prawnego i instytucjonalnego (Saxenian 1994).

Zgodnie z koncepcją D.B. Audretscha i M. Keilbacha, przedsiębiorcy stanowią brakujący element – przekątnik – umożliwiający przekształcenie nowej wiedzy w ekonomicznie użyteczną. Poprzez tworzenie nowych, innowacyjnych firm (ang. *start-ups*) przedsiębiorcze jednostki dysponujące wyjątkowymi umiejętnościami zdolne są przekształcić nową wiedzę w ekonomicznie i komercyjnie użyteczną, czyli taką, która stanowi czynnik wzrostu ekonomicznego. W przeciwieństwie do klasycznych koncepcji przedsiębiorczości, skupiających się na analizie jednostkowych cech warunkujących pojawienie się zachowań przedsiębiorczych, autorzy omawianej koncepcji kładą nacisk na znaczenie zmieniającego się otoczenia – kontekstu, w którym może pojawić się i rozwinąć przedsiębiorczość. Autorzy ci stawiają tezę, zgodnie z którą w regionach charakteryzujących się wysoką koncentracją wiedzy można zaobserwować większy odsetek przedsiębiorców. Wiedza jest zgodnie z tą koncepcją ważnym źródłem warunkującym pojawienie się zachęt dla przedsiębiorczości. Mechanizm wygląda następująco: wiedza i idee wytworzone w danej instytucji (firmie lub np. uniwersytecie) nie są w pełni skomercjalizowane w związku z inherentną dla nich niepewnością. W przypadku innowacji bowiem efekt jej wdrożenia jest trudny do przewidzenia – łatwiej jest przewidzieć efekt rynkowy dla tradycyjnego środka produkcji, takiego jak kapitał, niż dla nowej wiedzy, nowego konceptu, co do którego nie ma nawet pewności, czy będzie na niego wystarczający popyt. W warunkach niepewności trudno jest (a wręcz jest niemożliwe) przewidzieć wynik działania.

Dlatego też hierarchie władzy mają skłonność do inercji i dążenia do zachowania *status quo*. Dużo większa jest natomiast szansa na pojawienia się jednostki, która zdecyduje się podjąć działalność, żeby wykorzystać i skomercjalizować wiedzę. Nowa wiedza i idee generują motywację dla zachowań przedsiębiorczych, prowadząc do powstania nowej firmy (*start-up*), czyli pojawienia się faktycznej działalności przedsiębiorczej. Dzięki temu dotąd nieskomercjalizowana wiedza może się rozprzestrzeniać i faktycznie skomercjalizować. Przedsiębiorczość jest zatem odpowiedzią na szanse stworzone, lecz niewykorzystane i nieskomercjalizowane przez istniejące firmy (Audretsch, Keilbach 2007b).

Opierając się na tych założeniach teoretycznych, można zdefiniować region uczący się jako jednostkę terytorialną budującą infrastrukturę wspierającą tworzenie i przepływ wiedzy, a także wykazującą wysoki kapitał przedsiębiorczości, co sprzyja powstawaniu nowych firm, gwarantujących przekształcanie wiedzy w ekonomicznie użyteczną. W tym ujęciu koncepcja regionu uczącego się i kapitału przedsiębiorczości są wobec siebie komplementarne.

Małopolska jako region uczący się

Przyjmując za punkt wyjścia skonstruowaną powyżej definicję, warto zadać pytanie o to, czy i w jakim stopniu województwo małopolskie tworzy warunki regionu uczącego się ukierunkowanego na wzmacnianie kapitału przedsiębiorczości. Zasadnym wydaje się także pytanie o to, czy ze względu na koncentrację infrastruktury wspierającej wiedzę i innowacje w granicach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego należy raczej stosować określenie miasta uczącego się w odniesieniu do stolicy regionu.

Zgodnie z koncepcją D.B. Audretscha i M. Keilbacha, w regionach bogatych w wiedzę, w których inwestycje na badania i rozwój należą do znaczących, współczynnik przedsiębiorczości powinien być wyższy niż w pozostałych regionach (Audretsch, Keilbach 2007b). Województwo małopolskie odznacza się wysokim potencjałem akademickim i stosunkowo rozwiniętą siecią instytucji wspierania innowacyjnego biznesu, co przemawia za zasadnością jego wyboru jako przedmiotu analizy w świetle koncepcji regionu uczącego się i kapitału przedsiębiorczości.

Przedmiotem rozważań są wybrane elementy infrastruktury regionalnej o znaczeniu fundamentalnym dla kształtowania regionu uczącego się, a których poziom rozwoju wyróżnia Małopolskę na tle kraju. Są to: potencjał akademicki, dynamicznie rozwijająca się branża outsourcingowa oraz rozwinięty system instytucji otoczenia biznesu.

Zdecydowanie wyróżnia Małopolskę na tle reszty kraju wysoka atrakcyjność regionu, zwłaszcza Krakowa, jako miejsca lokalizacji inwestycji w branży outsourcingowej i *shared services* (usług wspólnych). Według raportu Global Services and Tholons *Top 50 emerging global outsourcing cities* na rok 2009, Kraków plasuje się na 4 pozycji w rankingu najbardziej atrakcyjnych lokalizacji dla branży outsourcingowej, awansując aż o 12 miejsc w stosunku do roku 2007 (Global Services and Tholons 2009). Outsourcing w Małopolsce opiera się głównie na outsourcingu procesów biznesowych (BPO – ang. *business process outsourcing*) i kupia się w 51 centrach zatrudniających 16 tys. pracowników posługujących się 30 językami (97% z nich to absolwenci, a 3% – studenci uczelni wyższych), zlokalizowanych głównie w Krakowie. Już w ramach samej tej branży pojawiają się tendencje do współpracy firm wspierającej budowanie regionu uczącego się. Przedstawiciele ponad 2/3 firm outsourcingowych w Krakowie stworzyli stowarzyszenie ASPIRE, stawiające sobie za cel promowanie praktyk dzielenia się wiedzą i informacjami dla umożliwienia dalszego rozwoju tego sektora. Wśród priorytetowych obszarów działania są m.in. akcje ukierunkowane na zachęcanie do nauki języków obcych i udziału w szkoleniach umiejętności miękkich (ASPIRE 2010).

Małopolskę cechuje także wysoki potencjał akademicki. W województwie w roku akademickim 2009/2010 działały 33 szkoły wyższe (7,3% szkół wyższych w Polsce), z czego 22 w Krakowie, 2 w Tarnowie, 3 w Nowym Sączu oraz po 1 w Nowym Targu, Chrzanowie, Bochni, Brzesku, Oświęcimiu i Suchej Beskidzkiej. Liczba studentów uczelni wyższych w województwie małopolskim w roku 2009/2010 wyniosła 212 049, co stanowiło 11,3% liczby studentów w kraju. Liczba absolwentów w tym roku akademickim sięgnęła 41 683, co stanowiło 9,5% liczby absolwentów w kraju. Liczba nauczycieli akademickich wyniosła 12 602, stanowiąc 12,4% ogólnej liczby przedstawicieli tego zawodu w skali kraju (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego 2010).

Małopolska jest także na drugim miejscu w Polsce pod względem nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R). W 2008 roku wydatki na sektor B+R w województwie wyniosły 895 303,7 zł, co stanowiło 11,6% nakładów ogółem w Polsce. Nadal jednak wskaźnik relacji nakładów w tym sektorze do wielkości PKB jest niezadowalający (w 2007 roku wyniósł jedynie 0,92%). W województwie wysoka jest także liczba osób zatrudnionych w sektorze badawczo-rozwojowym – w 2008 roku było to 13 512 osób, co stanowiło 11,3% ogółu zatrudnionych w Polsce (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego 2010).

Wreszcie, Małopolska cechuje się stosunkowo rozwiniętą siecią instytucji otoczenia biznesu, świadczących usługi wsparcia dla sektora przedsiębiorczości. Wśród najważniejszych instytucji działających na rzecz innowacyjnej przedsiębiorczości należy wymienić (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego 2010):

1. centra transferu technologii (CTT):
 - Centrum Innowacji Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu – jednostka Uniwersytetu Jagiellońskiego (Kraków),
 - Centrum Transferu Technologii Politechnika Krakowska (Kraków),
 - Centrum Transferu Technologii Akademii Górniczo-Hutniczej (Kraków),
 - Centrum Transferu Technologii działające przy Fundacji Progress and Business (Kraków),
 - Centrum Transferu Technologii Medycznych Park Technologiczny Sp. z o.o. (Kraków);
2. inkubatory technologiczne:
 - Inkubator Technologiczny Krakowskiego Parku Technologicznego (Kraków),
 - Bio-Inkubator w Parku LifeScience (Kraków);
3. akademickie inkubatory przedsiębiorczości:
 - Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica (Kraków),
 - Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Akademii Górniczo-Hutniczej (instytucja prowadząca: Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości) (Kraków),
 - Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Krakowskiej Akademii im. Frycza Modrzewskiego (Kraków),
 - Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości (instytucja prowadząca: Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.) (Kraków);
4. parki technologiczne:
 - Krakowski Park Technologiczny (Kraków),
 - Tarnowski Park Naukowo-Technologiczny (Tarnów),
 - Park LifeScience w Krakowie
 - Park Technologiczny – Miasteczko Multimedialne w Nowym Sączu (Nowy Sącz);
5. klastry:
 - Małopolski Klaster Technologii Informatycznych (Kraków),
 - Europejskie Centrum Gier (Kraków),

- Klaster LifeScience Kraków (Kraków),
- Tarnowski Klaster Przemysłowy (Tarnów),
- E-Klaster Małopolski Klaster Informatyczny (Kraków),
- Małopolski Podkarpacki Klaster Czystej Energii (Kraków),
- Międzyregionalny Klaster Innowacyjnych Technologii Minatech (Tarnów),
- Klaster Medycyna Polska Południowy-Wschód (Tarnów),
- Klaster Krakowska Strefa Dizajnu (Kraków),
- Klaster Przemysłów Czasu Wolnego i Kultury (Kraków).

Z powyższego zestawienia wynika, że w województwie małopolskim występuje bardzo silna koncentracja instytucji wsparcia innowacyjnego biznesu w Krakowie. Zaledwie kilka z wymienionych organizacji ma swoją siedzibę w innych miastach regionu (tj. Tarnowie i Nowym Sączu). Podobne zjawisko dotyczy skupienia w stolicy regionu branży outsourcingowej oraz ośrodków akademickich. Uzasadnionym wydaje się zatem stwierdzenie, że w badanym województwie mamy raczej do czynienia z miastem uczącym się (Krakowem). Duże dysproporcje wewnątrzregionalne w zakresie infrastruktury wsparcia biznesu stanowią bariery dla rozwoju regionu uczącego się w Małopolsce.

Kapitał przedsiębiorczości w Małopolsce – analiza danych statystycznych

Kapitał przedsiębiorczości jest zjawiskiem wieloznacznym i złożonym z czynników składowych trudnych do zdefiniowania i skwantyfikowania. Najbardziej uzasadnionym miernikiem kapitału przedsiębiorczości wydaje się liczba nowo powstałych firm. Za D.B. Audretschem i M. Keilbachem można zdefiniować kapitał przedsiębiorczości jako stosunek liczby nowo powstałych w danym regionie firm do jego populacji, co odzwierciedla skłonność mieszkańców regionu do podejmowania działalności gospodarczej (Audretsch, Keilbach 2004).

Idąc tym tropem, możliwe jest dokonanie analizy kapitału przedsiębiorczości w województwie małopolskim, definiowanego jako stosunek liczby nowo powstałych przedsiębiorstw do liczby osób aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym (16–60 lat dla kobiet i 16–65 lat dla mężczyzn) (tab. 1).

Tab. 1. Kapitał przedsiębiorczości w Małopolsce w latach 2005–2009

Lata	Liczba firm	Liczba nowo powstałych firm	Liczba osób aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym	Kapitał przedsiębiorczości
2009	314 017	31 388	1 364 000	2,30%
2008	301 573	27 059	1 368 000	1,98%
2007	293 845	24 119	1 353 000	1,78%
2006	289 368	24 367	1 435 000	1,69%
2005	289 712	20 564	1 401 000	1,48%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych.

Jak widać w zestawieniu z tabeli 1, kapitał przedsiębiorczości w Małopolsce w ostatnich 5 latach kształtuje się na stałym poziomie ok. 2%. Wskazać jednak należy, że w 2009 roku zanotowano w województwie najwyższy wzrost liczby przedsiębiorstw od 2002 roku (o 16%),

co dało regionowi pierwsze miejsce w kraju, jeśli chodzi o stopę przyrostu nowo powstałych firm. Pod względem liczby przedsiębiorstw Małopolska zajmuje 5 miejsce w kraju, z liczbą ponad 314 tys. firm, co stanowi 8,4% wszystkich zarejestrowanych w Polsce przedsiębiorstw (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego 2010).

Zróźnicowanie regionalne na korzyść miasta Krakowa widać również w odniesieniu do liczby przedsiębiorstw oraz liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W stolicy regionu w 2010 roku skupionych było 35% firm z całego województwa małopolskiego. Ponad połowę nowych firm w 2009 roku utworzono w Krakowie i podregionie krakowskim (tab. 2 i 3).

Tab. 2. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w podziale na podregiony województwa małopolskiego

Podregiony	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
m. Kraków	3 509	2 979	3 427	4 139	4 271	4 988	5 774
krakowski	6 668	6 406	6 967	8 199	7 884	8 711	10 170
nowosądecki	4 427	4 074	4 654	5 586	5 586	6 502	7 276
oświęcimski	3 432	3 324	3 333	3 847	3 787	4 059	4 910
tarnowski	2 341	1 867	2 183	2 596	2 591	2 799	3 258
RAZEM	20 377	18 650	20 564	24 367	24 119	27 059	31 388

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych.

Tab. 3. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg podziału na podregiony województwa małopolskiego

Podregion	2009	2010
m. Kraków	110 170	115 687
krakowski	57 852	62 188
nowosądecki	59 014	62 334
oświęcimski	58 597	61 042
tarnowski	28 384	30 112
RAZEM	316 026	333 373

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych.

Zarówno koncepcja regionu uczącego się, jak i koncepcja kapitału przedsiębiorczości wskazują na fakt, że poziom rozwoju przedsiębiorczości jest silnie osadzony w realiach regionalnych i zależy od regionalnych uwarunkowań. Stąd też w literaturze przedmiotu spotkać można się z przekonaniem, że działania na rzecz rozwoju i promowania przedsiębiorczości podejmowane w ramach akcji ogólno- lub ponadnarodowych (jak np. strategia lizbońska lub jej kontynuacja – strategia Europa 2010) skazane są na klęskę, bo przedsiębiorczość jest zjawiskiem osadzonym w kontekście regionalnym. Dlatego też ze względu na fundamentalne znaczenie przedsiębiorczości dla wzrostu ekonomicznego, to właśnie w ramach regionalnych struktur władzy powinny być podejmowane kroki zmierzające do wspierania tej formy aktywności (Audretsch, Keilbach 2007a).

Analiza sytuacji województwa małopolskiego w świetle koncepcji regionu uczącego się i kapitału przedsiębiorczości pozwala na stwierdzenie, że w odniesieniu do badanego województwa nie jest zasadne używanie określenia *region uczący się*. Ze względu na koncentrację infrastruktury wspierającej wiedzę i innowacje w granicach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego stolicę regionu można nazwać miastem uczącym się. To właśnie w Krakowie skupione są firmy outsourcingowe, większość ośrodków akademickich oraz instytucji wsparcia innowacyjnego biznesu. Stolica regionu cechuje się także najwyższym odsetkiem nowo zakładanych firm. Dążenie do likwidacji dysproporcji wewnątrzregionalnych w zakresie infrastruktury wsparcia biznesu powinno stać się jednym z priorytetowych kierunków działań władz samorządowych jako warunek konieczny dla zniesienia barier rozwoju regionu uczącego się w Małopolsce.

Literatura

1. Aspire, 2010, *Languages Survey 2010. Summary report*, Kraków.
2. Audretsch D.B., Keilbach M., 2004, *Entrepreneurship Capital and Economic Performance*, „Regional Studies”, Vol. 38:8, November.
3. Audretsch D.B., Keilbach M., 2007a, *The localisation of entrepreneurship capital: Evidence from Germany*, „Papers in Regional Science”, Volume 86 Number 3, August.
4. Audretsch D.B., Keilbach M., 2007b, *The Theory of Knowledge Spillover Entrepreneurship*, „Journal of Management Studies”, 44:7, November.
5. Borowiec M., 2008, *Rola szkolnictwa wyższego w procesie kształtowania gospodarki opartej na wiedzy [w:] Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 4, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków, s. 24–36.
6. Florida R., 1995, *Toward the learning region*, *Futures*, Vol. 27, No. 5.
7. Global services and Tholonos, 2009, *Top 50 emerging global outsourcing cities*, New York.
8. Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks (odczyt: 1.10.2011).
9. Grzyb U., 2008, *Centra transferu technologii jako czynnik rozwoju gospodarki opartej na wiedzy [w:] Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 4, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków, s. 70–74.
10. Harańczyk A., 2008, *Potencjał rozwojowy szkół wyższych Małopolski [w:] Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 4, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków, s. 37–59.
11. Kochmańska M., 2009, *Rola samorządu małopolskiego w rozwoju przedsiębiorczości terytorialnej [w:] Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 5, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków, s. 208–217.
12. Ohmae K., 1993, *The rise of the region state*, „Foreign Affairs”, Vol. 72, No. 2, Spring.
13. Saxenian A., 1994, *Regional advantage*, Harvard University Press, Cambridge.

14. Surdej A., Wach K., *Rola parków naukowo-technologicznych w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw* [w:] *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 4, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków, s. 75–81.
15. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2010, *Województwo małopolskie 2010*, Kraków.
16. Wolfe D.A., 2002, *Social Capital and Cluster Development in Learning* [w:] *Knowledge, Clusters and Regional Innovation: Economic Development in Canada*, Edited by J. Adam Holbrook and David A. Wolfe, Queens Univ School of Policy, Kingston.

Learning region – development determinants based on the Małopolskie voivodeship

The aim of the article is to carry out an analysis of the Małopolska voivodeship in the light of two theoretical concepts, which both emphasize the significance of the regional determinants of the economic development in the knowledge-based economy. These concepts refer to a learning region and entrepreneurial capital. The research question formulated is whether and to what extent the Małopolska voivodeship can be characterized as a learning region focused on enhancement of the entrepreneurial capital. However, due to concentration of the regional infrastructure, institutions and companies within Krakow Metropolitan Area, the question is whether in the researched voivodeship, it is the capital of the region – Kraków that actually should be defined as a learning city.

The first part of this article presents the theoretical concepts of the learning region and entrepreneurship capital. The following part contains an analysis of the Małopolska voivodeship by means of a selected set of indicators (i.e. academic potential, development of outsourcing sector and institutions promoting innovative business). The last part provides an analysis on the entrepreneurship capital of Małopolska region based on recent statistic data.